

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. $\frac{1}{2}$ an
9 cor. $\frac{1}{4}$ an 450 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
 $\frac{1}{2}$ an 12 frc.,
 $\frac{1}{4}$ an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea“ în Blaj

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Pensiunea preoteselor văduve, a preoților și Congrua.

Primim spre publicare acest articol, a cărui importanță ne îndeamnă să-i facem loc în fruntea foiei. Credem, că de chestiunea aceasta se vor mai ocupa și alte sinoade protopopești.

Ilustrisimul și reverendisimul Domn Dr. Demetriu Radu, episcopul gr.-cat. al diecezei orădane, prin circularul său 532—1911 dispune, ca în conferințele preotești din primăvara a. c. să se stătorească din nou cuota, cu care preoții diecezani au a concurge la augmentarea fondului viduo-orfanal, din care deja de 5 ani s'a dat văduvelor și orfanilor o pensie de 400 Cor. anual.

Reverendisimul Domn Romul Marchiș, Arhidiaconul părților Sătmărene (cu popor gr.-cat. de 51,000 suflete) pe 16 Martie a. c. a conchemat la locuința sa în Carăii Mari o conferință a celor 7 protopopi din Arhidiaconatul său, ca în chestia momentuoasă a pensiunii preoteselor văduve să se înțeleagă prima dată șefii protopopiatelor, ca apoi în conferințele preotești — protopopii având deja un proiect gata, — să se aducă deciziuni conglăsuitoare spre ajungerea cât mai iute a scopului nobil și de toți mult dorit pentru a augmenta fondul și a mări pensiunea de până aci.

În această conferință cauza pensiunii văduvelor s'a discutat cu toată gravitatea ce merită, și la propunerea Arhidiaconului ca prezident s'a decis:

a) Pentru a asigura o viață mai ușoară preoteselor văduve, dela 1 Ianuarie 1912 pensiunea văduvelor să stătorește în 1000 Cor. anual.

b) Pentru fondul viduo-orfanal preoții diecezani nu mai contribuiesc nici cu cele 3% de până aci a beneficiilor parohiale. Cuota să șterge cu totul, deoarece fondul viduo-orfanal — care cu cel al deficientilor ajunge la 600 mii capital — nici cu sucurgerea alor întreprinse cuote de 3% ale beneficiului preotesesc nu ar fi în stare singur a presta și asigura o penziune viduo-orfanală de 1000 Cor. anuale. Iar preoțimea nu

ar putea suportă întreprinsele cuote de până aci. Ar fi necesar a întregi capitalul; însă singuri preoții nu pot.

c) Asigurarea pensiunii văduvelor la 1000 cor. să se facă prin asigurarea vieții preoților diecezani în corpore la cutareva bancă de asigurare. — Trăim în timpul asocierilor, ce pot face chiar minuni, față de trecut. Să se unească preoții tuturor celor patru dieceze gr.-cat., și de după cele propuse de Rev. Domn Tit Bud vicarul Marmăției, să facem asigurarea vieții preoților în favorul unei penziuni de 1000, 1500 2000 Cor. anual.

Prin aceasta se face aviz înființându-se „Furtuna“, „Transilvaniei“ și altor bănci de asigurare pe viață omenească, ca conziderând numărul mare al asiguranților, — cari ar putea fi totodată doară și acționari — și cumpănind bine și aceea împrejurare, că mortalitatea între preoți e de un mic percent, să binevoiască a ne face ofertele lor binevoitoare cu premii cât se poate mai reduse. E sperare, că conducătorii acestor bănci se vor năzui a finanța această asigurare spre plăcerea tuturor! ¹⁾

Propunerile să se trimită Măritului Ordinariat gr.-cat. de Oradea-mare, care în conțelegere cu celelalte ordinariate va conduce pertractările; însă preoțimea rurală își rezervă dreptul de a primi propunerea cea mai favorabilă ei, și spre a statorî statutele, ori punctele contractului, într'un sinod, ori baremi conzistor plenar.

Și să facă trei clase de penziune: 1000, 1500, și 2000 cor. rămânând în voie fiecărui preot a alege, care va voi și după care el va solvi premiile din congrua sa, pe calea ordinariatului său, garantând acesta încassarea lor, și solvind pe prefectul agenturii diecezane din premiile băncii cu care se va face contractul, purcezându-se întocmai ca cu „Adria“ pentru asigurarile în contra focului.

¹⁾ Și de ce nu s'ar putea face o bancă de asigurare a preoților proprie? De ce să nu dispună preoții despre banca, pe care o auștin cu banii lor? Nota red.

Pentru înlesnirea procedurii, preotul își face ofertul de asigurare și fără atestat medical și estras de botez pe baza ofertului, se și estradează contractul pe suma dorită. Premiile anuale are să le solvească preotul în (30) de ani, și după aceea solvirea înceată. Dacă preotul moare mai iute, văduva de loc folosește pensiunea asignată, fără întrebare de timpul scurt, ori mai lung al solvirilor.

La aceasta pensie vor avea drept, firește, numai văduvele, ale căror bărbați vor solvi dela 1 Ian. Ianuarie 1912 una rată, ori mai multe. Văduvele azi existente vor beneficia nu numai de pensiunea posibilă, ce le va da fondul viduo-orfanal, de care favor însă nu abziec nici văduvele fiitoare din 1 Ianuarie 1911, căci soții lor au solvit în acest fond.

Ca fondul viduo-orfanal tot să prospereze și fără cuotizațiunile, ce vor încetă acuma, la acest fond vor solvi:

1. Tot preotul denumit la o parohie — nu și cel dispus ex-offo — 50 cor.

2. Preoții, cari cer beneficiu; li-se conferește și apoi abziec: 100 cor.

3. Toți preoții 25% dela beneficiul îmbunătățit în viitor.

4. Taxele matrimoniale încă vor intra în fondul viduo-orfanal în proporție cum să vor ridica penziunile.

5. Distincțiunile venitoare vor solvi:

a) Asesor conzistorial	10.—
b) Protopop onorar	15.—
c) Protopop actual	20.—
d) Arhidiacon onorar	30.—
e) Arhidiacon actual	50.—
f) Canonic onorariu	50.—
g) Canonic actual	100.—
h) Episcopul la denu-	
mirea sa	5000.—

d) Băncile de asigurare să facă propuneri și în acea privință, că pe lângă ce premiu ar asigura preoților trecuți de 40 ani în serviciul bisericii o rentă anuală de 1400—1800—2000 coroane; căci preotul tinăr și în putere, servește în beneficiile cele mai slabe; târziu la bătrânețe ajunge la beneficiu mai bun,

însă împreună cu mare muncă, ce deja la bătrânețe nu e în stare a o presta, și e molest poporului, ba chiar șieși. În aceste cazuri mulți preoți de bunăvoie ar merge în pensiuine, iar pe alții ordinarialul i-ar dispune, dacă le-ar fi asigurată o pensiuine onestă.

S'ar putea continua o tarifă de pensiuine preoțească după serviciul de 40 de ani, și o pensiuine pentru văduvă, la cazul morții, ori când întâmplată.

Domnii directori ai băncilor de asigurare pe viață binevoiască a face ofertul lor combinând ambele aceste două pensiuini: a preotului după 40 ani de serviciu și a preoțesei văduvite în orice timp. Sperăm o tarifă mai ieftină, decât cea generală, căci e vorbă de preoțimea întreagă, pe care o poate câștiga și de acționar și de agent comunal.

e) Preoțimea deobligându-se a solvi sume considerabile pentru asigurarea unei pensiuini oneste a văduvelor și orfanilor săi, își împlinesc datorința, ce o are către soția sa credincioasă și pruncii săi iubiți. — Știe însă și aceea, că soluțiunea sa de azi, primită la 10 ani după regularea soluțiunii altor preoți de alte confesiuni, azi nu mai cumpănește în viața reală de o soluțiune pentru un dirigător cinstit, căci toate s'au scumpit: traiul vieții, creșterea pruncilor, până și servitorii. Invățătorii cu salariile lor regulate de stat, cu cincenale cu tot, ajung suma de 2000 cor. și azi, nefiind îndestuliti nici cu atâta, cer ameliorare. Oficiantii statului putem zice, că „iară și

iară“ cer urcarea lefurilor lor mai bune, decât ale noaste chiar excelente. Și li-s'a promis, amândurora ridicarea salariilor „necorespunzătoare timpului“.

Dar noi preoțimea, ce avem asemenea pregătire academică, ca officianții statului, — să nu cerem o soluțiune convenabilă? — Să cerem! Dar să nu ne ridicăm așa de sus, noi să cerem numai acel salariu, ce-l au astăzi officianții statului, cărora li-se va da mai mare leafă. Însă ca scopul să ni-l putem ajunge, să ceară toată preoțimea din întreaga provincia metropolitană. *In toate adunările — sau sinoadele protopopești — să se ceară ridicarea congruei la cifra salariului officianților de stat de asemenea pregătire, adevă în clasă a IX. și VIII. de plată a profesorilor să fie preoții și în clasa a VII. a directorilor să fie protopopii, însă cu toate cincenalele sau cuadragenalele acolo prevăzute, precum și cu dreptul la bilet redus sau jumătate pe căile ferate.*

Dață întreaga preoțime a provinciei metropolitane unanim va cere această ordinare justă a salariului său, e firmă speranța, că iubiții noștri părinți-arhieriei vor fi partinitorii sinceri ai preoțimii rurale, și vor afla timpul și modul binevenit, de a exopera de la forurile înalte și competente ascultarea cererii a preoțimii greco-catolice, care și așa cu congrua alor 10 ani e păgubită față de preoții altor confesiuni. Să cerem, să batem, să ni-se știe

dorințele și să fim ascultați, însă să nu slăbim din a ține în continuă desbatere și agitare cauza noastră justă.

Un preot bătrân.

Vom avea șef religios român în Macedonia?

— Scrisoare particulară pentru „Unirea“ —
(Continuare și fine).

Altă telegramă sosită din Kùpruli (veles), sună: Protestăm desaproband absolut demersurile propagandei valahe; rugăm marea biserică să respingă pretențiile scandaloase, ținându-se ferm de statul quo bisericesc, care se bazează pe veacuri și pe sfințele canoane (??!) pentru a-l păstra intact.

Asemenea și din orașele: Demir-Hisar, Airacli, Guimaia, Ecaterina și alte localități, au sosit telegrame în acelaș sens la Patriarhie.

Presa grecească și o parte din cea turcească afirmă pe toate tonurile, că valahii protestează contra lor înșile, contra schimbării lor actuale, nu primesc amestecul unor salariați de propagandă română în afacerile lor bisericești.

Ce deducem dar, din aceasta manoperă de telegrame către Patriarhie, venite ca drept protestare din partea poporului român? Deducem, că grecii împreună cu Patriarhia lor nu sunt dispuși, cu nici un preț, a ne asculta legitimele noastre cereri; ci conțau ca printre românii grecizați și românii naționaliști să producă încurcături, desbinări, vrăjmășie și în chipul acesta să împedice pe Sublima Poartă de a lua vre-o deciziune într'un fel.

Iată, care este atitudinea grecilor față de noi. — În fața acestor manifestațiuni oa-

FOIȚA.

Fragmente.

— Povestire originală pentru „Unirea“.

„Nici odată, prietino, nu voi putea suferi prostia omenească. Tu-mi scri să mă liniștesc, să mă cobor în sufletul meu, și voi afla acolo o lume nouă care-mi poate servi ca material de observație nu o viață, ci nenumărate vieți. Zădarnic am cercat să-ți urmez sfatul. Eu sunt un om, care plutesc la suprafață, și, se vede sunt creat, ca să observ spuma urâtă și gunoiul, pe cari îl poartă undele valurilor vieții.

Chiar meditam asupra teoriilor tale, când mă trezesc în casă cu vechiul nostru cunoscut. Ah! să știe cât de mult îl urăsc, cum nu-l pot suferi, nu mi-ar călca pragul mai mult. Dar e din speța oamenilor cu nasul gros, care își pun capul în piept și se fac că nu observă nimic.

Dacă mi dorește răul, dacă nu mă cercetează decât pentru inereșele lui, ca aflându-mi slăbiciunile, să se poată folosi de ele, pentru ce-mi zimbește cu zimbetul acela revoltător, depărtându-și obrazii grași și rumeni? Când știu, cum vorbește de mine înaintea altora, pentruce, când se apropie

de mine își îndulcește glasul, unge cuvintele, și se gudură ca un câțel flămând?

Tu zici, să nu iau sama la nimic, să-mi văd de sufletul meu! Dar apariția uni astfel de om îmi cutremură întreaga ființă, și singur faptul acesta mi-e de-ajuns să văd, că valoarea morală a sufletului meu, n'are lipsă de prea multă ocupare cu mine însumi. Dacă ași fi și eu ca el, nu m'aș scârbi privindu-l, nu m'aș revoltă ci m'aș simți bine în societatea lui. M'aș bucura de un soț pervers ca și mine.

O floare din grădină, ori cât ar fi adâncită în sine, ori cât ar preocupa-o colorile petălelor sale și parfumul, ce radiază dintr'ansa, crezi că nu va simți cu durere vântul rece al toamnei, ori nu se va revoltă de picurii grei de ploaie, ce-o isbesc cu furie, rupându-i podoaba veșmântului fraged?

Și sufletele urâte, cum e al prietinelui, chiar prin ființa lui trezește în mod firesc în sufletele bune, revolta.

Inchipue-ți un băiat de cinci ani, drăguț și cuminte, care se joacă pe o hudită umbroasă cu boii lui de soc. În capul gol, în cămășuță numai își înșirue bogăția, inchipuește car și boi și pogănici în toată legea. Și cîn de mai preocupat de jocul lui, de lângă gard se ivește luciu șerpele încolăcit, care-i arată limbile sfâșiate. Băiatul va încremeni de spaima, în clipa întâi, va tui-o apoi la fugă, dar acolo lângă gard nu se va mai juca în viața lui. Apariția monstră i-a

biciuit prea greu curajul lui de copil, iar pe șerpe îl va ține în toată viața, ca întruparea cea mai desăvârșită a groazei.

Și tu cerci să mă convingi, că trebuie să treci liniștit, că trebuie să discuți liniștit cu oameni, cum e vechiul nostru prietin? Dar nu înțelegi, că înșas apariția acestui om, e ca a șarpelui din poveste, te înghiață? Nu vezi, că chiar existența astor fel de oameni e cel mai mare îndemn să-i urăști și să-i desprețuești, pentrucă-ți biciuiesc prea aspru, prea brutal simțemintele tale de om? Nu, prietino! Ne-om gândi la noi, dar tot mai mult ne vom gândi la alții. Și vom întreba, în rândul cel dintâiu, pentruce sunt astfel de oameni, pe cari când îi vezi mai de grabă, ai senzația că se apropie o reptilă, sau ceva foarte disgustător, decât un om? Cum se nasc, cum se închiagă sufletele perverse. Nu vom întreba, cum trăesc. Traiul lor îl cunoaște toată lumea. Traiul lor e o murdărie. Dar pentruce se nasc? Eu m'am gândit mult, și atavismul ori alte complicații fiziologice nu mă pot mulțami. Eu cred în urmă că oamenii aceștia sunt făcuți anume, ca bătându-și joc de numele de om, să ne poată arăta tuturor marile miserii legate de ființa noastră, pe cari altfel poate nu le-am observă nici odată.

Să ne arete, poate nesfârșita depărtare dintre a putea și a fi, și astfel nici noi, cei buni, să nu ne prea răzimăm pe puterile noastre.

tile ale grecilor față de noi, ne întrebăm vom avea șef religios român în Macedonia, recunoscut de Patriarhia grecească, sau nu?

Noi, cari cunoaștem prea bine pe greci și simpatiile ce le hrănesc față de aspirațiile noastre naționale, nu vom greși, și preferim a eși de mincinoși, de a prezice, că orice încercare de raliere cu Patriarhia grecească, nu ne va duce la un rezultat favorabil.

După cum în trecut am fost de atâtea rânduri respinși cu un răspuns categoric de non possumus, tot așa și azi și pe viitor vom fi respinși de Fanarioți. — În fața acestui refus categoric al fanarului, care va fi atitudinea noastră și a conducătorilor destinului poporului nostru?

Vom cerși tot mereu la poarta fanarului, sau o vom rupe cu desăvârșire, odată pentru totdeauna cu starea aceasta de mi-logeală?

Vom discuta în viitoarele articole și ne vom da părerea noastră din punctul de vedere al acestei chestiuni arzătoare, care de o jumătate de secol nu mai ia un sfârșit.

Dimitrie Piliță.

Literatura și cultura modernă.

Criticul nepreocupat al zilelor noastre trebuie să recunoască, că literatura timpului modern a produs monștri, a căror suflare rece a scorbit avântul idealizmului omenesc la punctul de înghețare. Sub zodia acestei literaturi am ajuns a privi viața numai ca obiect de plăcere, ne îngrozim de tot ce cere o sfortare mai mare, ne îngrozim a păși hotărâți pe arena datorințelor. „Bani și desfătare” e diviza lumii moderne. Aceste două vorbe sunt idealul, sunt cuprinsul civilizației moderne, în numele căreia în Franța un Guizot a călcat în picioare tot ce e sfânt și

Eu nu-i pot suferi, și aprecierea lor todeauna îmi scade puterea de muncă, îmi întunecă seninătatea, cu care privesc lumea. Hotărât apariția sufletelor perverse asupra mea are o influență din cele mai pesimiste.

Oamenii au întemeiat diferite institute pe sama invalidilor, pe sama alienaților, institute corectoare pentru criminali, dar nu s'a gândit nime, că ar trebui unul pe seama oamenilor perverși. Pentru că, de-i rău să umbie ucigașul și tâlharul pintre oamenii cinstiți, cu mult mai mare rău aduc omenimii fariseii, lingușitorii, invidioșii, cari se plimbă purtându-și otrava pretutindenea în dragă voce.

Ca să-mi pot câștiga liniște, dragă prietino, mie nu-mi trebuie să mă cobor în mine. Mie mi trebuie să văd oameni, cât mai mulți oameni, însă oameni lipsiți de urâtele și marile patimi, cari copleșesc pe unii. În activitatea sănătoasă omenească îmi află eu recreare, în tocmai ca și când aș sta să admir o pădure bogată, în care ciungii uscați nu sunt să-și înalțe tristețele lor trupuri spre cer.

Nenorocirile cele mari ale omenimii le-au adus todeauna sufletele perverse. Pe lângă oamenii aceștia nu poți trece să nu-i observi — au parca o atmosferă deosebită în jurul lor, — nu-i poți observa să nu te revolți.

Și pentru aceea și tu, și alții ca tine, vă mărturișiți asupra lor convingerile minții,

nobil, în numele căreia domnia zilei de azi au adoptat principiul: A cui e puterea, acela poate — păcătu. Cel puternic poate fi nedrept, asupritor, tiran, în numele dreptului făurit în legislația modernă.

„Dela cap se strică peștele”, zice românul. Cangrena ce a cuprins sufletele celor mari nu a lăsat neatînși pe cei mici. Ideile aceste moderne au prins rădăcini în păturile de jos ale poporului și au produs în viața lui: concubinajul, pata cea mai neagră pe sufletul unui neam, au produs sectarianismul, târguelile de credință, materialismul și alte, tot atâtea rele, cari subminează și duc la perire popoare întregi.

Din noroiul culturii moderne răsar zilnic produsele otrăvitoare ale presei, miile de romane și romanele, ce atâta fantazia, sufletele și simțurile și pe nesimțite duc pe cetitorii lor în murdăria celor mai josnice patimi. Oare ziaristica modernă, apucată pe mâinile francmasonilor și a jidanilor nu își picură zi de zi otrava în sufletul creștinilor?

Ba am ajuns acolo, că în Europa cultă și creștină apar foi și reviste cu singurul program de a idoliza senzualitatea. Ziariștii moderni predică azi cu puteri de profeți și mulți, foarte mulți dintre ei sunt cei mai harnici apostoli ai corupției. Jurnalistica de azi în loc de a înălța omenimea, ea este carea pentru ca să-și facă reclamă, se adâncește și scurmă în noroiul celor mai josnice patimi. În acești paraziți ai omenimii se înnoiește fapta hădoasă a lui Iuda, dând pentru bani, morții: nevinovăția atâtor suflete!

Din aceasta conlucrare a ziaristicii și a literaturii s'a înfrapat cultura mincinoasă de azi, vederile scâlciate despre rostul vieții. Acestea au nimicit conștiința de om, a atâtor luminați. Iar „știința fără conștiință —

dar vă temeți să vă mărturișiți simțomintele. Voi încă îi urțiți și-i disprețuiți, ori cât ați cerca să-i scușați, după cum un șarpe ori când te îngrozește, deși ști, că-i firea lui să se târăie pe pământ, să fie luciu și rece. Și după cum șarpelui nu-i iartă omul nici odată, ei unde-l prinde îi strivește capul, tot astfel fariseii, lingușitorii și invidioșii nu sunt iertați de nime. Ne temem de ei, ne ferim de ei și ne rămân dușmani chiar când ne aruncă zimbetele cele mai largi. Șarpele poate că simte ura instictivă a omului față de el și poate de aceea se ascunde prin locuri dosite, și rar se arată. Oamenii perverși înse, cu tot disprețul instictiv ce-l nutrim față de ei, se vără, se indeasă unde-i lume mai multă.

I. Agărbiceanu.

Cea mai bună moștenire a călărețului, e meșteșugul său.

Cine nu știe amănuntele, nu poate ști întregul.

Nu te uita la vorbitor, ci la ce spune.

Nu te lega de cine caută moartea.

La fântâna Domnului nu merge să bei.

zice Rabelais — e stricăciunea sufletului. Știința singură dă frâu liber patimilor și duce la perire”. („Cultura Creștină”).

Corespondințe.

Sinoadele protopopești.

Vicariatul Hațegului.

În 2 April a. e. clerul român gr-cat. din vicariatul Hațegului, și-a ținut adunarea sinodală în frumoasa biserică gr-cat. din *Tuștea*, sub prezidiul P. On. Dr. Iacob Radu.

Sinodului i-au premers misiunile sacre populare, cari s'au început Vineri, în 31 Martie, sfârșindu-se Duminică în 2 Aprilie.

Misiunile au fost conduse de cătră P. On. Dr. Iacob Radu, vicarul Hațegului, însoțit de cătră Părintele ieromonah Leon Man, stabilit definitiv la mănăstirea Prislopului.

În toate 3 zilele poporul credincios din loc și jur, a peregrinat, cu drag și în mare număr, la biserică din *Tuștea*, unde au decurs misiunile.

Peste 700 de credincioși s'au mărturisit și cuminecat!

S'a dovedit și cu această ocazie că misiunile sacre populare sunt un prețios și adevărat dar și binefacere pentru poporul nostru țăran, care în fond nu este corupt.

On. frați *Petru Nicolă*, paroh în *Densus*, *Petru Stoica*, paroh în *Ciula mare*, *Silviu Simonetti*, paroh în *Văloara*, *Sofroniu Oltean*, paroh în *Rachișova* și *Ioan Iul*, paroh în *Hațeg*, încă de Vineri la începutul misiunilor sacre, s'au prezentat în *Tuștea*, și aici s'au ostenit ascultând mărturisirile credincioșilor.

Duminică la 9 ore s. liturgie, din cauza enormei mulțimi de credincioși, s'a celebrat afară în fața a bisericii.

Sub decursul s. liturgii a predicat Părintele Man, în contra alcoolului; iar P. On. Dr. Iacob Radu despre sfânta Eucharistie.

La finea s. liturgii s'a făcut sfințirea apei, în cimiter și s'a oficiat părăstas pentru cei repausați. După părăstas a vorbit părintele Man despre existența sufletului și a vieții dincolo de mormânt!

În ședința sinodală s'a raportat despre starea districtului vicarial pe anul expirat 1910, iar On. *Septimiu Ionaș*, din *Totești*, a disertat despre datorința preotului de a catehiza, îndigitând și modalitatea aceleia!

S'a cetit apoi circularul Preaven. ordinariat episcopesc gr-cat. de *Lugoj*, în chestia obligamentului impus clerului districtual de a abonă ziarul „Unirea” și a i-se solvi regulat abonamentul!

După masa oferită de On. I. Nicolescu, ne-am despărțit, fiecare la ale sale cu dorința, ea în anul venitor să ne vedem cu toții la adunarea sinodală și misiunile sacre, ce vor avea loc în parohia *Văloara* la on. *Silviu Simonetti*, notarul districtual.

I. Ț. p. Ș.

Tr. Blaj.

Tractul protopopesc al Blajului și-a ținut obișnuitul sinod protopopesc de primăvară în 11 Aprilie n. în parohia Broșteni de pe Săcaș.

Comuna Broșteni este curat românească, numărând peste 140 case cu 700 suflete, dară durere, ca toate comunele de pe Săcaș, după religione, desbinată în două. Ceeace se observă încă din depărtare de pe bisericuțele modeste și primitive. Astăzi se proiectează ridicarea unei școli din material solid și corespunzător, se înțelege laolaltă cu frații greco-orientali.

Deși timpul a fost foarte nepotrivit, adevărat timp de iarnă cu ploi și ninsori reci (și o comunicație rea și greoaie cu un glod de 1/2 m. ceeace numai pe Săcaș se mai poate vedea, fiindcă în ținutul acesta curat românesc nu se îngrijește nime de facerea drumurilor). Cu toate acestea preoțimea tractuală s'a adunat în un număr foarte frumos.

După serviciul dumnezeesc, la care a predicat tinărul preot al Hususăului Ilie Magda, dezvoltând tema „moartea păcătosului e cumplită” și după mărturisirea preoților, s'a început ședința sinodală.

Pertractându-se toate agendele oficiale și constituindu-se din nou forul protopopesc și senatul școlastic tractual, s'au adus și următoarele decise de interes general și anume:

1. Să se soliciteze dela Minister augmentarea dotațiunei congruale conform stării și împrejurărilor de azi, precum și suplinirea celor 80 respective 40 coroane solvite în fondul preoților deficienți, și congrua să se distribue fie și în 2 rate, dar în tot cazul anticipative.

2. Să se ceară și pe seama preoțimei bilet redus pe căile ferate.

3. Să se ordoneze din partea Ministerului nu numai respectarea și îndeplinirea concluzelor luate în congregațiunile comitateneze cu privire la închiderea cărciumelor duminică și în sărbători, ci să se dispună închiderea cărciumelor duminică și în sărbători peste întreaga țară.

Proximul sinod protopopesc se va ține în parohia Lodroman și predicator s'a designat preotul Ciufudiului Sever Frățilă. —

Un preot tractual.

Misiuni la Corpadea.

— 12 Aprilie 1911.

Noi, cei din Câmpie, rar avem ocaziune să ne adunăm la sfat și să ne ajutăm împrumutat, luminând cu vorba și cu pilda poporul, pentru înaintarea căruia trebuie să lucrăm. Din locuri depărtate, oameni de ai noștri, încă așa de rar vin pe la noi. Poate așa ne sunt împrejurările, între cari trăim, și chiar de aceea, misiunile, ce s'au ținut din 6—9 Aprilie în Corpadea au fost prilej de o adevărată renoire sufletească, deși vremea a fost foarte nefavorabilă, că din ziua primă s'a vărsat o ploaie mărunță, amestecată cu fulgi de zăpadă,— poate o adevărată binefacere a cerului.

Inițiativa pentru ținerea acestor misiuni în Corpadea, a luat-o părintele de acolo Vasile Cerghizan, în conțelegere cu P. On. D. protopop dela Cojocna Ioan Hățăgan.

Din Blaj dela Reuniunea de misiuni, a venit însuș președintele Reuniunii Rev. D. Dr. Izidor Marcu, canonic, însoțit de d. Ioan

Pop, cleric absolvent și subprefect la Internatul de băieți.

Conform programului, în ziua primă s'au ținut exerciții spirituale pentru preoții din tract, dintre cari numai vre-o cinci împiedecați de bătrânețe, ori din cauza depărtării prea mari și a vremii așa de nefavorabile, n'au putut să fie de față. Exortatiunile le-a ținut Rev. d. Dr. Izidor Marcu. După amiază preoții s'au mărturisit.

Joi seara în 6 Aprilie s'au început misiunile pentru popor. Biserica modestă de lemn din Corpadea era plină de credincioși. Erau de față chiar și câțiva străini din comune destul de depărtate. S'a oficiat Inseratul și apoi numai decât a urmat predica de introducere, rostită de Rev. d. Dr. I. Marcu.

Vineri, în ziua a doua, la sărbătoarea Bunei-vestiri, după Utrenie a predicat părintele V. Micușan din Frata, despre Prea Curata Vergură Maria. La ceasurile 9 s'a servit sf. Liturghie. A potificat Rev. d. Dr. Marcu, asistat de șase preoți și un lector. După Liturghie predica primă a fost despre scopul omului. După amiază Dupăcinarul cel mare și predica despre însemnătatea mântuirii sufletului, iar seara Acatistul și predica despre adevăratul preț al bunurilor lumești. Mărturisirile credincioșilor s'au început încă din ziua aceasta și preoții Vasile Micușan din Frata, Vasile Hopârtean din Gădălin, Ioan Pop din Jucul de jos, Mihail Hodărnău din Pata și Adrian Costin din Vaida-Cămăraș, de acum începând, au tot mărturisit.

În ziua a treia, la ceasul statorit s'a servit sf. Liturghie și s'au cuminecat aproape la două sute de credincioși. Predica a ținut-o tot Rev. Marcu: despre păcat.

După amiază, a predicat tot Rdss Dr. Marcu la Inserat: despre datorințele părinților față de fiu, iar după cântarea Paraclisului despre moarte și judecată.

Duminecă la Utrenie, a predicat părintele Micușan despre fericirea cerească, la s. Liturghie, celebrată cu mare solemnitate a predicat Rev. Marcu, despre Patimele Domnului Hristos. S'au cuminecat credincioși mulți. Cu totul în aceste zile s'au mărturisit și cuminecat aproape 500 de inși, copii, bărbați și femei din Corpadea și jur, anume din Gădălics, Cojocna, Ghirișul-român, Chisău, Cămăraș și Jucul-de-jos.

S'a făcut sfințirea apei, s'a servit părăstas, s'a cetit deslegarea pentru cei morți și Rev. Dr. Marcu a ținut predica de încheiere. În urmă se împărtășește binecuvântarea Arhierelui și oamenii îmbrăcații în haine de sărbătoare și curății sufletește privesc cu atâta încredere și ascultă cu multă atențiune cuvintele luminoase ce se spun. La S. liturghie totdeauna a cântat cu multă dulceață corul tinerimei condus de zelosul învățător Runcu din Corpadea.

Noi, mulțumind comitetului central al Reuniunei arhidiecezane de ss. misiuni, ne simțim așa de mângăieți sufletește, că am putut să avem și aici pe Câmpie astfel de zile luminoase, pe cari le dorim să fie cât de dese.

DIN REGAT.

— Dela corespondentul nostru. —

La ministerul de externe, se lucrează pe capete, spre a se lua tratativele de împăcare între guvernul nostru și cel ateniian. Statele în înțelegere, au și desemnat pe mi-

niștri plenipotențieri. Al. Florescu va pleca la Atena și dl Carusso va veni în București.

Aromânii stabiliți în țară vor interveni pe lângă guvernul nostru, ca împăcarea să nu se poată face, până ce nu-și vor arăta și ei doleanțele.

*

Dl I. Bacalbașa, autor și critic dramatic a fost numit director general al teatrelor, în locul dlui Pompiliu Eliad, care a rămas să-și continue frumoasele dsale cursuri de literatură franceză la facultatea de litere.

*

În Capitală s'a dat ființă unei Universități populare, care are de scop a educa spiritul poporului orășean, care din diferite împrejurări n'a putut căpăta cunoștințe îndestulitoare despre rostul și tainele vieții omenești. Cursurile se țin seara în localul liceului Lazăr. — Din fiecare ramură de educație este câte-un profesor, iar norodul năvălește la lumină, ca valul către soare.

*

S'a votat de către Parlament un credit de 3.000.000 mil. spre a fi întrebuințat la construirea noului palat al Senatului. 1.000.000 lei va costa viitorul palat al Muzeului Național. Pe dealul Filaretului, e aproape pe isprăvite Observatorul astronomic, dotat cu cele mai moderne și mai prețioase instrumente. A fost luat ca model Observatorul astronomic de lângă Bruxelles. Dela 1 Iunie al acestui an, ne vom preumbla pe mai toate ulițele, cu trăsuri mânate de firul electric.

*

O încercare întristătoare s'a întâmplat în a doua Capitală a țării în sânul membrilor inițiatori a ridicării monumentului lui Cuza-Voevod. Majoritatea membrilor, care nu e o autoritate și încă mai puțin istorică, susținu ca monumentul să fie așezat în piața nouă a Iașului, în vreme ce cei trei profesori Xenopol, Iorga, Cuza țin, ca statuia să fie așezată în piața Unirei, acolo, unde pentru întâiași dată s'a învățat „hora frăției”. Nu putem încă prevedea rezultatul.

C. S.

Reviste.**Asociațiunea și Eminescu.**

Comitetul central al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” în ședința sa din 13 I. c. n. a primit, la propunerea secretarului ei literar, următoarele: Comitetul central al „Asociațiunii” noastre decide ridicarea unui bust alui Mihail Eminescu în Sibiiu și spre acest scop:

1) Votează 500 cor. însărcinând biroul a face un apel către public pentru a contribui la adunarea sumei corespunzătoare.

2) Însărcinează pe secretarul literar a se pune în legătură cu sculptorii români și a prezenta proiecte amănunțite, pe baza cărora comitetul va decide la timpul seu.

În aceeași ședință comitetul central primește și propunerea dlui P. Cosma, ca tot din acest prilej să ridice un bust și lui *Gheorghe Barițiu*, marele istoric și secretar de ordinioară al Asociațiunii.

Recensământul. Noi românii din statul ungar, după toate semnele, am trecut peste cifra de trei milioane. Încă nu ne stau la îndemână constatările recensământului oficial, și până atunci însă reținem din datele publicate de dl V. C. Osvadă, că media sporirii noastre e numai de 7.5% față de media generală a țării de 8.3%. Sporul nostru de altcum după ținuturi ar fi: 10.8% în stânga Tisei, 4% în *Banat*, și 7.8% în *Ardeal*. — În curând vom putea vedea și exact, că faptic sporitură ne-am și cu cât față de numărul nostru oficial constatat la 1900: 2,799,979. — În legătură cu recensământul oficial din 1900, regretatul *I. Russu-Sirianu*, a prins la 1904 un frumos tablou cultural în cartea sa „Românii din statul ungar”. — Ar fi de dorit, ca același lucru folositor să-l facă și din prilegiul recensământului din 1910, vre-un om de inimă.

Albanezii au atacat din două părți orașul *Scutari*. Cei patru mii de albanezi s'au purtat vitejește. Lângă *Bojai* turcii au suferit înfrângere complectă. Asemenea lângă *Tuzi*, unde turcii parte au căzut, parte au fost prinși. Cei mai norocoși au scăpat în *Munteneșu*.

Fondul cultural.

În parohia *Armeni* s'au făcut următoarea colectă pentru fondul cultural *Arhidiecezan*:

Sim. Opreșiu paroch	50—
Georgiu a Georgi Neamțiu	1—
V. Neagoe	10—
Georgiu Neamțiu, primar	2—
Elie Opreșiu	—20
Niculae Dragomir, rotariu	2—
Ioan Hadar a Niți	—20
Onuțiu Opreșiu	1—
Nicolae Dragomir	—40
Vasilie Neamțiu a Georgi	1—
Dumitru Neamțiu	—60
Moisiu Opreșiu	2—
Ioan Opreșiu	—20
Georgiu Muntean alui Stefan	—20
Vasilie Hadar lui Toder	—20
Michaila Opreșiu lui Michail	2—
Moisin Bratu	1—
Georgiu Hulpușiu	—
Ioan Bunea lui Maxim	1—
Ioan Neamțiu	—20
Ioan Muntean	—40
Niculae Voina	—20

(Va urmă).

Noutăți.

Numărul proximal al foiei noastre va apărea Sâmbătă, ca număr de Paști, bogat și variat.

Fondurile arhidiecezane. Institutul, *Albina* din *Sibiu* a votat și anul acesta 200 cor. pentru *fondul studenților bolnavi*. Donațiunea o face „*Albina*” de o serie lungă de ani. — *Masa studenților* a primit dela banca „*Șercaiana*” din *Șercaia* 50 cor. votate de adunarea generală, din venitul anului 1910.

Personale. Petrecând dl Dr. *Alexandru Pop* medic local cu afaceri private în *Berlin* și mai nou în *Franzensbad*, — ca suplinitor în locul dsale a încredințat pe dl Dr. *Alexandru Dobrescu*, specialist în dinți.

Pr. Elisabeta României. În presa ungurească s'a lansat din nou știrea despre pertractările, ce ar avea loc în vederea logodirei clironomului presuntiv *Carol Francisc Iosif* cu principesa *Elisabeta* din *România*. — În cercurile de elită mai înaltă se susține, că nou pornita acțiune de împăciuire româno-maghiară ar fi în legătură cu prevederile aceste și se speră firm, că pe toamnă să ne înfruptăm din pacea visată. — Că aveau ce va fi din toate acestea, — va răspunde precis și sincer: viitorul.

Dr. I. Mihu, fiind adus în combinație, că ar părtini acțiunea contelui *Tisza* în legătură cu mult trimbițata bancă româno-maghiară, a declarat în public, — că nu știe nimic despre banca de sub întrebare.

Di Mihail Gașpar, diaconul neunit al *Lugojului*, un distins condeiu al *Bănatului*, o fost ales protopop în cercul neunit al *Bocșei* cu totalitatea voturilor (63). — Felicitări călduroase atât alegătorilor, cât și nou alesului protopop! Unde se apreciază râvna — nu întârzie binecuvântarea!

Masa studenților dela institutele din Blaj a avut la sfârșitul anului 1910 o avere de cor. 32,749.06 fil. cu aproape patru mii mai mult ca anul precedent. Această avere e plasată în 8 acții de bănci (dăruite) și în depuneri la trei institute de credit. Creșterea a provenit din dividende și interese dela bănci, din răscumpărarea felicitărilor, din contribuțiile institutelor de credit (17 bănci au dăruit 655 cor.) din colectele elevilor (365.62 cor.), și din contribuțiile privaților. Însemnăm aci legatul v. d. *Vulcan* de 2076.10 cor. și contribuțiile de 150 cor. ale dlui *Silviu Damian* din *Orăștie*, care an de an contribuie câte 100—200 cor. în favorul acestui fond. Totalul contribuțiilor intrate în 1910 la acest fond au dat suma de cor. 3560.72. Pentru masa studenților s'au cheltuit anul trecut 1080 cor. și în anul școl. actual sunt provăzuți 16 inși: 14 gimnaziști și 2 pedagogi.

La fondul casei împreunate cu hală de vânzare a Societății meseriașilor români din Blaj au mai contribuit: Dnii *Alexiu Pocol*, proprietar de mine în *Baia-mare* 100 cor.; *Simion Șerbu*, agronom *Sarasău*, *Ioan Marele*, dirigător, *Bethlensztmiklós*, câte 5 c. Izvorul, reuniune de împrumut în *Sângeorz 3 cor.*; *Cornel Crișan*, învățător *Teiuș*; *Ioan Ignat*, învățător *Spini*, *Petru Suciu*, dirigător *Veza* câte 2 cor.; *Iuliu Busoiu*, vicerector *Blaj*, *Mihailă Mărginean*, preot *Ungurei*, *Ioan Opreș*, proprietar, *Armeni*, *Ioan Rusan*, proprietar, *Mesentea* câte 1 cor. *Marinimoșii* donatori primească și pe această cale călduroasele mulțumite ale Comitetului.

În anul 1910 s'au ocupat în țara noastră cu mătăsăritul 90 mii de familii, din 2800 comune. În cei 30 ani din urmă s'au

produs 32 milioane de gogoși. — Câștigul a fost 90 milioane în aur din străinătate. Avem de tot 9 fabrici de mătăsă, cari produc 130 mii kilograme pe an, în valoare de cinci milioane.

În *Brașov*, precum aflăm a început să bântue epidemia de vite cornute. S'a interzis intrarea vitelor străine în oraș.

Advocat nou. Aduc la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațională în *Blaj*, casele părințești. *Dr. Cornel Ordace*.

Avocați încăerați. La judecătoria cercuală din *Zombor* doi avocați *Róna Gy. dr.* și *Czeisl L. dr.* se înfocară sub decursul pertractării într'ășa măsură, încât treaba ajunse la insultări factice.

Din mormânt. Acum doi ani murise în *Newyork* o femeie bogată. *Rudeniile*, după ce n'au dat de bani în urma ei, — au desgropat-o. În hainele moartei au dat de libelul de depuneri, care sună despre mai multe mii coroane.

Violina lui C. Porumbescu, după un restimp de 24 ani a ajuns în proprietatea urmașilor consăngeni ai lui *C. Porumbescu*. A răscumpărat-o chiar sora artistului pe seama feciorului său: *Ciprean*, care deși numai de 12 ani, deja de pe acuma promite mult în ale muzicii.

Maice călugărițe. Știri din *Barcelona* vestesc, că în *Aranja* s'a urnit biserica dinpreună cu casa învecinată, în care locuiau călugărițe. Două maice au rămas moarte, — celelalte rănite.

Victimile curentului electric. Săptămâna trecută un vifor puternic a culcat în *Kiel* patru stâlpi ai sârmelor conducătoare de electricitate, ajungând astfel și sârmele la pământ. Un tânăr atingându-le, a murit pe loc. — Un muncitor, voind să le ridice, ca să poată trece pe sub ele — a rămas mort. Femeia îl prinsese de mână, ca să-l ferească, și a murit la moment și dânsa!

Viforul tornado. Se vestește din *Newyork*, că viforul tornado a pricinuit mari pagube. Au dispărut douăzeci de oameni. A sburătorat mulțime de case de lemn la mari distanțe. În orașele din *Canzas* zac morții cu sutele sub ruine.

Foamete în China. Din *Vladivostoc* se anunță, că în *China* foametea se lățește oribil. În provincia *Chianzu* oamenii se nutresc cu rădăcini și coji de arbori. — Cazurile de moarte sunt foarte dese.

Amnestie. În cercurile guvernamentale din *Belgrad* se svonește, că regele *Petru* va agrăția din prilejul onomastice sale pe toți supușii austro-ungari, cari au fost osândiți.

Uniformă militară franceză. Ministrul de războiu francez e decis să introducă în armata franceză întreagă uniforma cenușie, după modelul celei austriace.

Asasinii dela Dános. — Cu vre-o doi ani mai înainte făcuse mare senzație omorul dela *Dános*. Asasinii — niște lăeți maghiari — au fost arestați la timpul seu în diferite închisori ale țării! — Acum vine știrea, că deja al treilea haramin a murit în ftiție.

Petrecere Tinerimea română din Tâmpahaza-Ujfalău, invită la *Producțiunea teatrală împreunată cu dans*. ce se va ține la 24 Aprilie st. n. (a II-a zi de ss. Paști), pentru inteligență în sala școlii, iar pentru tărănime în grădina școlii gr.-cat. din loc. Venitul curat 1/2 înființândei bisericii gr.-cat. din *Meșcreac*, 1/2 școlii gr.-cat. din loc.

PARTEA LITERARĂ

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.
după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

25

— Eu zău nu-mi prea aduc aminte de ea — răspuse Mazko, cugetându-se. — Eră tare micuță, când m'am depărtat de acasă.

— A trecut deja de 15 ani; eu încă n'am văzut-o de un an întreg.

— Dar spune unde ai umblat?

— M'am luptat cu principele Vitold în potriiva tătarilor. Norocul însă ne-a încunjurat. — Jumătate din oștire a murit acolo. Dumnezeu să-i odihnească! Au căzut șeptzeci de principii ruși și poloni și o mulțime de nobili.

— Am auzit, am auzit, — zise Mazko dând din cap.

— Dar și noi i-am învins odată strașnic — se laudă Zich. — Lângă Tavansk și noi am tăiat vre-o câteva mii, iar alte câteva au ajuns sclavi. — Și eu am vre-o cinci.

Apoi întorcându-se spre Zbisko, îi zise:

— Sfințe Dumnezeule! Când te-am văzut ultima oară erai numai cât pumnul, și acum ești bărbat întreg!... Și încă voiai să mă puști!

— Nu știam cine ești...

— De vestea ta am auzit deja în Cracovia. Povala mi-a povestit multe. Spune, că că Iurand nu voiește să-ți dea fata tie. Nu face nimic, iubite! Mai sunt încă fete. O să vezi pe Jaghienka...

— Pe Danusia n'o voiu uita nici odată!

— Îi voiu da ca zestre Mocidola, locul unde se află moara; vei vedea, că vor veni cavaleri și mă vor complimenta, numai să le dau fata.

Zbisko făcu din umeri, ca și când ar zice:

— Eu, nu-ți voiu face compliment în toată viața mea!

Zich nu răspuse nimic, ci începă de nou să cânte.

— Dumnezeu să-ți țină voia — zise Mazko, cu gura de jumătate. În societatea ta, și noi vom fi veseli.

— Mie nici nu-mi place să mă supăr — răspuse Zich — și continuă mai depate cântul.

Într'aceea ajunseră pe un loc plan în mijlocul căruia se află un lac. Pe țărmurii lacului câțiva pescari își aruncaseră rociurile, când zăbind pe cavaleri și înfricându-se unii prinseră lopețile, alții bătele ce le aveau la ei, temându-se să nu fie cumva atacați.

— Uite! Uite! Aștia cred că suntem o bandă de hoți, strigă Zich râzind.

Și întorcându-se către pescari, începă la vorbă cu ei:

— Nu vă temeți oameni buni, noi nu vă facem nimic. Ai cui iobagi sunteți voi?

Cel mai bătrân dintre pescari răspuse:

— Așta-i omul nostru — zise Mazko, — eu însă credeam, că pământul ăsta e proprietatea lui Vilko Bgiovov.

— A lui a fost, — răspuse Zich, — dar abatele s'a duslat cu el și învingându-l, l-a câștigat.

— Mi-aduc aminte, că totdeauna a fost un om puternic — spuneă Mazko. — aveă o voce așa de puternică; când serveă el sburau toți porumbii și rândunelele de pe turnul bisericii. N'a fost vre-odată și prin Bogdaniec?

— Ba da, încă a colonizat acolo vre-o cinci familii de iobagi, cari să lucre pământul, — răspuse Zich. — A venit și pe la Zgogolitz; el a botezat și pe Jagienka, pe care și acum o iubește așa de mult ca și când i-ar fi chiar soră.

— De-ar lăsa numai și iobagii aici, când îi voiu rescumpără pământurile! — zise Mazko.

— Ar putea-o face, căci e om bogat; ce-i pasă lui de cici familii de iobagi?... Dacă-l va ruga Jagienka, o va și face și îi va lăsa acolo.

— Baremi de-ar da Dumnezeu! — zise Mazko cu satisfacție.

Zich, om vestit, marinimos și ospital se nizuă cu tot prețul, ca pe Mazko și Zbisko să-i ducă în Zgogolitz, ca să fie oaspeții lui. Bătrânul Mazko nici nu voia să auză de așa ceva, cu toate, că i-a spus, că Jagienka o să se îngrijească de el și îi va fi mai bine.

Conversația lor o întrerupse un sunet de buciom. Zich își opri la moment calul și începă să asculte.

— Cineva vânează prin pădură, — zise după câteva clipe.

— Poate abatele, — răspuse Mazko, — pădurea e a lui...

— Cândva va fi a ta! — adause Zich glumind.

— Nu a mea, nu!... ci a lui Zbisko. Sunetul de buciom se auzi tot mai aproape.

— Să stăm pe loc! — strigă Zich, — îndată vor fi aici.

— Doar p'aci vine și fiara sălbatică, ce o urmăresc, — zise Zbisko și sări de pe cal. Și își încordă săgeata și porni într'acolo, de unde veneă sunetul buciomului și lătratul cânilor. Deodată auzi tot mai tare zureitul frunzelor și mișcarea crengilor și apără deodată din desiș un bouar mare, cu limba seoașă. Ochii îi erau plini de sânge, ne mai putând fugi, căză în părăușul din apropiere. Apoi iarăș se ridică și voi să meargă mai departe. În momentul acesta îi mai ajune o săgeată drept în capul pieptului și animalul mai răcni una puternică, se mai întoarse odată împrejur și căză mort, întinzându-și picioarele dinainte. Zbisko sări repede de după stejarul, sub care se ascunsese, și își mai încordă odată săgeata...

— L'am omorât! — zise la urmă.

— Frumoasă pușcătură fu asta, — zise Zich. — A fost sigură, o pușcătură ce cauzează moarte la moment. Vor veni însă vânătorii și vor zice, că prada e a lor.

— Da, da, numai nu le-o voiu da, — răspuse Zbisko.

— L'am repus aici în drumul de țară, care nu e nimănu.

— Poate, că va veni chiar abatele?

— Atunci lui i-o dau.

(Va urma).

Biserica ortodoxă și Româanismul.

Răspuns dlui Ion Mateiu.

de

Z. Păclișan.

(Continuare).

Ce zice dl Dobrescu despre mănăstiri, în șirele reproduse? Ne spune că vechii călugări au fost cei dintâi, în țările române, cari s'au ocupat cu scrisul copiind scrierile bisericesti slavone necesare pentru serviciul divin, căci aici își primeau învățătura bisericască slavonă (care consta din cunoștința scrisului, a cetitului și a cântărilor bisericesti) unii dintre clerici și tot aci învățau a scrie unii dintre scriitorii de acte din cancelariile domnești. Acesta e „uriașul“ rol al mănăstirilor în dezvoltarea noastră culturală, recunoscut de învățatul profesor dela București. Cuprind oare șirele citate ale dlui Dobrescu o negare a celor susținute de mine în „Biserica și Româanismul“? Dl Mateiu are cuvântul!

VI.

Dl Mateiu se ocupă apoi de rolul arhierilor în dezvoltarea culturii românești și ca să-mi arete, că activitatea „unor metropoliți“ ca Varlaam, Dosofteiu, Antim Ivireanul, Damaschin, Chesarie de Râmnic, Iosif de Argeș, Veniamin Costachi *) ș. a.“ nu e foarte modestă, cum am numit-o eu, îmi spune, că dl Iorga îi împodobește pe arhierii Chesarie, Iosif și Veniamin cu atributul de „mari“, apoi citează câteva șire din scrierile aceluiași istoric privitoare la Cazania lui Varlaam și la Psaltirea în versuri alui Dosofteiu și — în sfârșit — reproduce aprecierea activității lui Antim Ivireanul, făcută de dl Dobrescu în broșura publicată în Biblioteca „Steaua“. Să vedem deci.

Varlaam, metropolitul Moldovei, a scris Cazania, sau cum o numește dânsul „Carte românească de învățatură Duminicilor peste an“, care se mai află și cetește și azi în unele biserici ardelenene și Răspunsul la catehismul calvin alui Rákozy, răspuns, despre care dl Iorga zice, că a trecut fără înfrurire în viața noastră religioasă și culturală. **) Operele lui Dosofteiu sunt: traducerea Psaltirei în versuri, traducerea în tipărire Acatisterului, Liturghierului, Molitvelnicului, Octehului, a Parimiilor de peste an și a Vieților Sfinților.

Antim Ivireanul tipărește la început scrieri grecești, cari „dovedesc ființa unui curent, ce ducea... către grecizarea bisericii românești“ **) și tot prin îngrijirea lui apare și câteva cărți bisericesti și românești. Antim, pe lângă toată iubirea, ce o arăta față de limba noastră, nu prea avea, ca un

*) Observ, că Damaschin, Chesarie, Iosif de Argeș n-au fost nici odată metropoliți, ci simpli episcopi. Pentruca să se știe!

**) Despre Veniamin Costachi am zis expres în broșura mea pag. 48, că face excepție; deci n-are ce căuta aci.

*) Ist. lit. rel. pag. 163.

*) Ist. bis. rom. II pag. 4.

străin ce era, sentimente puternice naționale românești. Deasupra ușii de intrare dela mănăstirea Tuturor Sfinților a pus versuri grecești, iar răspunsul dat la învinuirile, ce i-s'au adus, dovedește — zice dl Iorga — cât de mult scăzuse în biserică noastră pe acele vremuri simțul legăturii firești, neapărate între neam și alcătuirea, conducerea bisericească. Marele merit alui Antim e încercarea serioasă de a reforma moravurile decăzute, cari stăpâneau atunci viața socială a Românilor și de a da preoților săi, între cari — cum o mărturisește însuși — era „atâta prostie, atâta nel învățatură și atâta nedumiresală“, o pregătire mai temeinică. ¹⁾ Damaschin a tradus și tipărit toate cărțile liturgice și câteva cu alt cuprins de asemenea religios și bisericesc. Chesarie a retipărit Octoihul, Triodul, Ciaslovul și Psaltirea, iar Iosif de Argeș, un aderent și patron al mișcărilor de reforme monarhale pornite de rusul Paisie Velicovschi, a tipărit „Apoloogia contra celor fără Dumnezeu“, o traducere a călugărului Gherontie și a tradus din grecește „Prescurtarea despre dumnezeieștile dogme“, pe care a și tipărit-o la 1816.

Activitatea culturală a acestor arhieriei, cei mai de frunte ai bisericii române ortodoxe, se mărginește, cum se vede din datele aduse la *minimul datorințelor oficiale*: *tipărirea cărților de slujbă bisericească*, cărți, cari privesc viața sufletească a credincioșilor din punctul de vedere exclusiv religios și de cari preotul se putea folosi numai între cei patru păreți ai bisericii. Alt rost n-au avut nici Triodele, nici Psaltirile, nici Cazaniile, Ciaslovele și celelalte cărți de slujbă traduse și tipărite de prelații de dl Mateiu.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

M. Străjan: *Moartea lui Dante Alighieri* traducere din Silvio Pelico și *Ingerul celor trei nopți*, o veche legendă din viața lui Dante, — Craiova 1911 pag. 16, prețul de 20 bani. Amândouă bucățile ni-se prezintă în o traducere foarte îngrijită și ne descriu în vii colori câteva clipite din viața marelui geniu al Italiei.

Dr. Onisifor Ghibu: *Cercetări privitoare la situația învățământului nostru primar și la educația populară*. Sibiu 1911. Această scriere, care merită toată luarea aminte a bărbatilor de școală, are trei capitole: Starea școlilor, pe baza rapoartelor oficiale, — situația învățătorilor noștri, considerată din toate punctele de vedere, începând cu educația și pregătirea în școală, ulterioara lor calificare și instruire, direcțiile pedagogice, ce urmează, și manualele folosite și — în sfârșit: Activitatea extrașcolară și educația populară, ajungând la aceleași concluzii, că dacă așteptăm, ca preoții și învățătorii să dezvolte o mai intensă activitate în mijlocul poporului țaran, trebuie să i-se arete încă de când e la școală principiile conducătoare și direcția, în care are să lucreze Tendința autorului o aflăm așa de nimerit precizată în *motto* pus în fruntea scrisorii sale: „Omul să nu se plângă în contra vre-

mii, în care i-a fost dat să trăiască. Sunt rele vremurile? Ei bine, de aceea suntem noi aici, ca să le facem bune“. Citat scos din Canyle și apoi din dedicația cărții marelui român Vasile Stroescu: „omul providențial care ni-a înțeles mai adânc durerile și ne e iubit mai mult“.

Din „Biblioteca pentru toți“ am primit: Nr. 588. D. Caseli: *Fecioară dela Argeș*, o lucrare slabă, și

Nr. 600. Ovid Densușianu: *Tradiții și legende populare*, extras din feliaritele colecții pe acest felii, apărute până acum.

„Cultura Creștină“, Nr. 7, revista profesorilor de teologie din Blaj, cu următorul sumar bogat și interesant: *Ioan Georgescu*: Hristos a înviat! — *Dr. Alex. Nicolescu*: Colecțiunea Pseudoisidoriană (II. Articol final). — *Dr. Ioan Bălan*: Limba cărților bisericești (V). — *Dr. Iuliu Florian*: Cinstirea sf. Evanghelii în vechime. — *Dr. Iacob Radu*: Fragmente din luptele și suferințele Bisericii române (I). — *Zapletal* — Lucașiu: Câteva dintre problemele exegesei Testamentului Vechiu (II). — *Dr. Nicolae Brânzău*: Administrarea oficiului parohial (II). — *Cronică*: Biserica română din Basarabia, Alcoolismul, Partidele anticatolice din Spania, Literatură și cultura modernă, Date triste din țara „luminei“, Pericolul adventismului, Un capitol din presa modernă, șcl. — *Telefon*.

Vatra familiară. Indemnuri și sfaturi pentru viața casnică. Cea mai potrivită carte pentru săteni! Cuprinde sfaturi creștinești și în o foarte frumoasă limbă populară. E editată de societatea de lectură a Clericilor din Seminarul Blajului. Se află de vânzare la oricare Librărie românească. *Prețul 30 bani*

Antologionul sau Mineiul tomul I. carele cuprinde în sine slujbele dumnezeiților sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 Coroane.

Posta Administrațiunii.

Saiu (tr. Iza) răspuns a mers în epistolă. *Csiksztyörgy* Vă facem pe voie, cum ați cerut. *Sajópolyán*. Răspuns în epistolă. *Farkasasszó*. Suntem învoiți. *Beiu*. Abon. trimis în 28/3 s'a inferit pentru trecut și chitat în unul din numerii trecuți. De acolo puteți vedea câtă restanță mai este. Adresa se va schimba. *M. H. Felsőszelistye* (tr. Iod). În restanță mai este anul 1910. *Bidiu-Bödön*. Binevoiți a regulă și restanța, ce a rămas după antecesor; carele în timp de 12 ani a plătit numai o singură dată la început; și s'a mutat din parohie, fără ca să renapoeze măcar foaia. *Colun*. Foaia Vă merge sub fașa 1711. În restanță sunt anii 1909, 1910 și cel prezent 1911. Trimiteți abonamentul.

A apărut: **Elemi Népiskola Értésítő könyvecske** — **Indice pentru școlile populare primare**. Costă leg. 30 fil. + 10 fil. porto. Se află de vânzare la Librăria seminarului teologic greco-catolic din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: **Aurel C. Domșa**.
Redactor responsabil: **Augustin Gruția**

Cadoul de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj*. — Prețul frânt 2-20 cor.

Cheag.

Fiind la lăptării cerința principală ca **cheagul** să fie **bun și curat**, după experimentare de mai mulți ani mi-a succes a aduce în comerț un **extract de cheag bun și sigur**.

La pregătirea cașului din lapte de oaie este de lipsă de următoarea cantitate:

O lingură de supă, din acest **cheag** la 28° R. sau 35° C. încheagă 100 litri de lapte.

Indrumări mai detaliate se adaugă la vânzare.

1 sticlă de	1 kgr.	Cor. 4-20 fil.
1 „ „	1/2 „	2-10 fil.
1 „ „	100 gr.	—60 „
1 „ „	50 „	—40 „

Comandele prin postă se efectuează dacă prețul indicat mai sus se anticipează și se mai adaugă 80 fil. pentru spese de postă.

Carol Schieszl,
farmacist

Blaj—Balázsfalva.

Cheagul cu prețurile de mai sus se mai află și la farmacia lui **Victor Schieszl** din *Zsidve* (Jidveiu) și la filiala din *Küküllővár* (Cetatea-de-baltă).

(35) 5—?

Scăldătoarea—Felix.

Loc de cură de iarnă și de vară
(lângă Oradea-mare).

Deschisă peste anul întreg.

Izvorul cel mai bogat din Europa în apă caldă sulfurată, căldura apei 49 gr. C. în cantitate de 17 milioane litri la zi.

Contra podagrei, reumei, ischiei, asudării și morburilor femeiești.

În anul 1909 au părăsit izvoarele vindecătoare a *scăldătorii Felix* recreați și însănătoșiți 9200 bolnavi. Are băi de vană, glod, mor și acid carbonice, 250 chilii. comode și plăcute pentru oaspeți, mai departe are sale pentru conversat, pian și citit, hotele excelente, muzică militară; spațiu de tenis, căi de plimbare îngrijite, parc și brădet 400 jugăre. Din 1 Mai comunică zilnic 16 trenuri cu gara scăldătoarei Felix.

Postă, telegraf și telefon interurban.

Taxă de cură și de muzică nu este.

Direcțiunea trimite la cerere prospecte gratis.

(39) 1—15

¹⁾ Cfr. op. cit. pag. 84.

Sprijiniți industria română!

PRIMA FABRICĂ ROMÂNĂ DE MAȘINI
din Austro-Ungaria

EUGEN NICOLA

Blaj—Balázsfalva.

Subscrisul recomand celea mai practice **pluguri și mașini economice**. In depozitul meu se află **totdeauna gata** celea mai renumite **motoare de benzin, locomobile și garnituri complete pentru imblătit cu motor. Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz sugativ. Mori de măcinat și tot felul de mașini economice**, pe cari le vând cu

prețuri moderate și condițiuni de plată favorabile, în rate.

== Cea mai mare garanță. ==

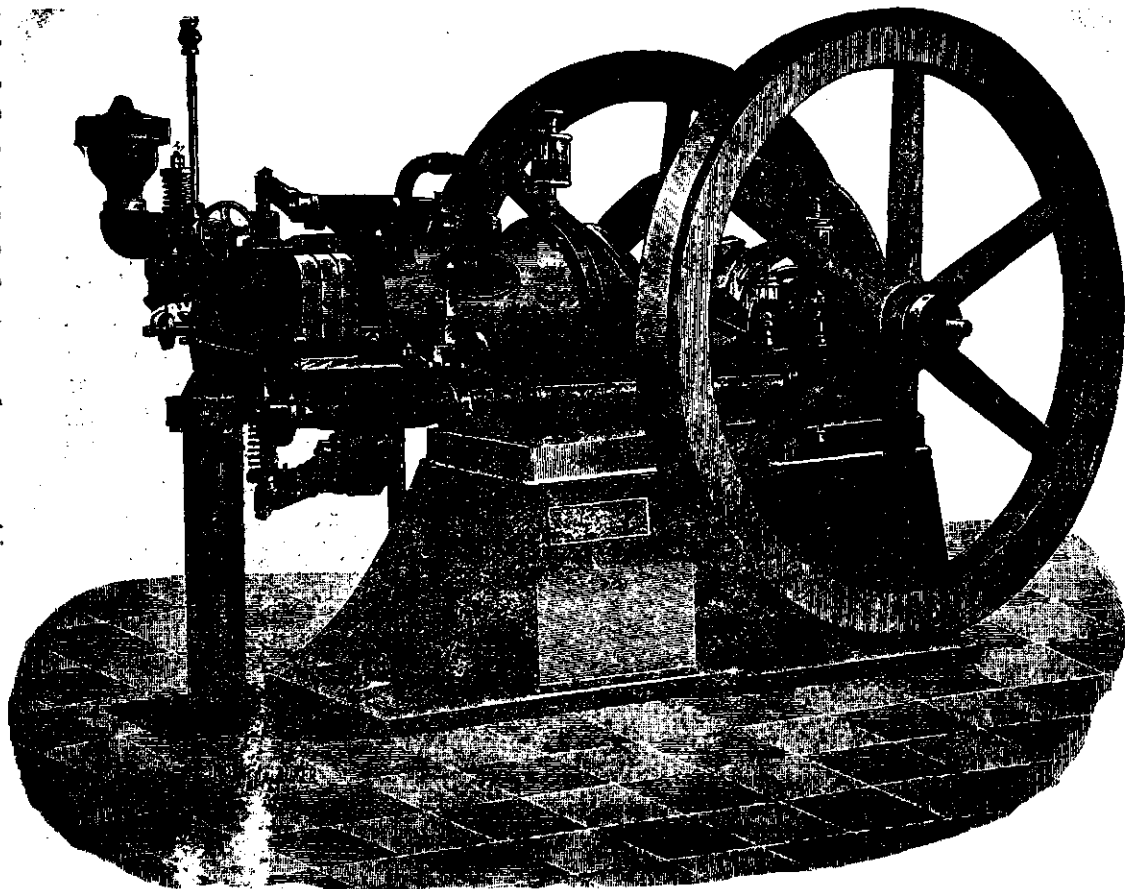
Nime să nu-și cumpere pluguri sau mașini economice până nu ceare la firma

Eugen Nicola

prima fabrică română de mașini
în Blaj—Balázsfalva.

Deslușiri și informațiuni se dau gratis.

(38) 52

Sprijiniți industria română!

Singurul institut de asigurare ardelean

„Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 5.

Strada Cisnădiei 5.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termen fix, cu platire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4,831,168-13
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4,571,035-51
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112,045-412=
	viață	10,847,132=
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2,309,387=

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(26) 18-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896
premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scame de fer pentru
clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

271 18 52

clopotele gaurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violiaa — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăent și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 227 kg. este egal în tonul unui clopot de 161 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scamelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ea și spre turnarea de toace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.